

28. KRIMINALITA A SÚDNICTVO

Metodické vysvetlivky

Údaje o **kriminalite** sa získavajú z Evidenčno-štatistického systému kriminality vedeného Policajným zborom SR. V tomto systéme sa sústreďujú údaje o trestných činoch a údaje o známych páchatel'och (vyšetrovaných osobách). Údaje o kriminalite zahŕňajú dokonané trestné činy aj pokusy trestných činov.

Pre úplnosť štatistík sú v tabuľkách zahrnuté aj údaje evidované Železničnou políciou, Vojenskou políciou, Zborom väzenskej a justičnej stráže a Colným riaditeľstvom.

Údaje o pohybe agendy a výsledkoch konania na súdoch sú preberané z rezortu Ministerstva spravodlivosti SR.

Definície

Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v Trestnom zákone.

Vražda je trestný čin, pri ktorom páchatel' úmyselne usmrť inú osobu.

Lúpež je trestný čin, pri ktorom páchatel' v úmysle zmocniť sa cudzej veci použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia.

Úmyselné ublíženie na zdraví je trestný čin, pri ktorom páchatel' úmyselne ublíži inej osobe na zdraví s následnou dobou liečenia alebo práceneschopnosti v trvaní viac ako 7 kalendárnych dní.

Znásilnenie je trestný čin, pri ktorom páchatel' násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti obeť (ženu) k súloži alebo na taký čin zneužije jej bezbrannosť.

Krádež vlámaním je trestný čin, pri ktorom si páchatel' prisvojí cudziu vec tým, že sa jej zmocní pri vniknutí do uzavretého priestoru nedovoleným prekonaním uzamknutia alebo prekonaním inej zabezpečovacej prekážky použitím sily alebo ľst'ou.

Krádeže motorových vozidiel predstavujú krádeže dvojstopových a jedno-stopových motorových vozidiel.

Páchatelia trestných činov sú osoby, ktoré boli stíhané a vyšetrované políciou. Štatistické údaje o páchatel'och sú agregované informácie, ktoré sa pri policajnom vyšetrovaní podarilo o páchatel'och zistiť a zaevidovať.

Recidivista je osoba, ktorá sa opakovane dopustila spáchania trestného činu rovnakej povahy. Z hľadiska štatistík súdництва je recidivista osoba, u ktorej súd pri ukladaní trestu prihliadal na predchádzajúce odsúdenie ako na prít'azujúcu okolnosť.

Kategóriu **detí a mladistvých** tvoria osoby vo veku 0 až 18 rokov, pričom pojmom mladistvý označujeme osoby trestne zodpovedné, teda vo veku 14 rokov a staršie.

Medzi **majetkové trestné činy** zaraďujeme krádeže (na osobách, vlámaním, motorových vozidiel a pod.), ale aj poškodzovanie majetku.

Pod pojmom **násilná kriminalita** sa zaraďujú násilné trestné činy ako vražda, lúpež, úmyselné ublíženie na zdraví, nebezpečné vyhrážanie, únos, hrubý nátlak, týranie a pod.

Mravnostnú kriminalitu reprezentujú najmä trestné činy ako znásilnenie, sexuálne zneužívanie, detská pornografia alebo kupliarstvo.

Medzi **ostatné trestné činy** patrí napríklad výtržníctvo, nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, ale aj marenie výkonu úradného rozhodnutia.

Ekonomická kriminalita je špecifický druh kriminality, ktorý spôsobuje ekonomické škody

štátu, právnickým a fyzickým osobám. Medzi ekonomické trestné činy patrí napríklad sprenevera, podvod, neoprávnené obstaranie platobnej karty, poškodzovanie spotrebiteľa, prijímanie úplatku, ale aj trestné činy ako ohrozenie životného prostredia alebo pytliactvo.

Pod pojmom **zostávajúce trestné činy** rozumieme napríklad zanedbanie povinnej výživy, ublíženie na zdraví z nedbanlivosti, dopravné nehody, týranie zvierat a pod.

Vojenské trestné činy zahŕňajú napríklad vyhýbanie sa služobnému úkonu či neuposlušnosť rozkazu, ale aj trestné činy proti mieru, bezpečnosti a republike.

Ako **veci** sa označujú prípady zapísané v príslušnom registri a prejednávané súdom. Jedna vec sa môže týkať aj viacerých osôb.

Trestné veci sú veci prerokovávané súdmi na základe obžaloby postúpenej prokuratúrou, v ktorých sa rozhoduje o vine, treste, ochranných opatreniach a náhrade škody spôsobenej trestnou činnosťou.

Nápad je celkový počet trestných vecí došlých na sudy v priebehu kalendárneho roka, prípadne vecí opäť zapísaných do príslušného registra v dôsledku opravných prostriedkov. V občiansko-právnej agende a v agende starostlivosti o maloleté deti je to počet návrhov, ktoré boli doporučené súdu na prejednanie a súd ich zapísal do príslušného registra.

Podstatnú časť **občiansko-právnej agendy** tvoria veci upravené občianskym zákonníkom, zákonom o rodine, zákonom o pôde a zákonníkom práce.

Pojmom **vybavené** sa rozumie celkový počet vecí skončených v priebehu kalendárneho roka právoplatným rozhodnutím o odsúdení, oslobodení, zastavení trestného stíhania alebo postúpení inému orgánu.

Nevybavené sú veci, ktoré neboli v kalendárnom roku z akýchkoľvek dôvodov právoplatne skončené. Tento údaj sa vzťahuje vždy k termínu 31. 12. príslušného roka.

Obvinená osoba je osoba obvinená zo spáchania konkrétneho trestného činu, ak bolo proti nej vznesené obvinenie orgánmi činnými v trestnom konaní. Na návrh prokurátora môže byť vydaný písomný príkaz sudcu o zaistení obvineného do **väzby** na účely trestného konania. Celková doba trvania väzby v prípravnom konaní a v konaní pred súdom nesmie presiahnuť konkrétnu lehotu, ktorá závisí od závažnosti trestného činu.

Obžalovaná osoba je osoba, na ktorú bola podaná obžaloba prokurátorom.

Odsúdená osoba je osoba, proti ktorej bol súdom vydaný odsudzujúci rozsudok, ktorý už nadobudol právoplatnosť.

Nepodmienečný trest odňatia slobody je trest odňatia slobody vykonávaný v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody Ministerstva spravodlivosti SR.

Podmienečný trest je trest odňatia slobody, ktorého vykonanie je podmienečne odložené na skúšobnú dobu, ktorá môže trvať až päť rokov. Podmienečne možno odložiť výkon trestu odňatia slobody, ktorý nepresahuje dva roky.

Zákaz činnosti je trest, ktorý spočíva v zákaze výkonu určitého zamestnania, povolania, funkcie alebo činnosti. Dĺžka trestu je 1 až 10 rokov.

Odsúdeným na nepodmienečný trest odňatia slobody súd v rozsudku stanovuje okrem výmery trestu aj **stupeň stráženia** pre výkon trestu v rámci skupín I. – III. s prihliadnutím na závažnosť spáchaného trestného činu. Čím je vyšší stupeň stráženia, tým je menší rozsah práv odsúdených a väčší rozsah ich obmedzení. I. skupina predstavuje minimálny stupeň stráženia, II. skupina stredný stupeň stráženia a III. skupina maximálny stupeň stráženia.

Zdroje

Zdrojom štatistických údajov o kriminalite sú administratívne údaje Ministerstva vnútra SR. Údaje o súdnictve a väznenstve sú čerpané z podkladov Ministerstva spravodlivosti SR.

Podrobnejšie informácie sú dostupné na internetovej stránke ŠÚ SR v časti Demografia a sociálne štatistiky – Spravodlivosť a kriminalita i vo verejnej databáze ŠÚ SR DATAcube.